

Redaktørens forord

Dansk Sociologi har i indeværende nummer valgt at bringe tre artikler og en kronik, der alle kan siges at opfylde det kriterium, at de indeholder en politisk dimension eller relaterer sig til det politiske felt. Selv om bidragene i sin substans er meget forskellige, er der dog tale om problemfelter, der allerede er, eller vil komme på den politiske dagsorden som presserende. Spørgsmål om demokratisering, energiforbrug, europæisk arbejdsmarkedspolitik og Kosovokrisen er temaer, som ikke blot kritiske sociologer forholder sig til, men som tillige er genstand for den almene debat. Her skal ikke argumenteres for, at sociologer nu også skal til at agere som politikere, men det må være i orden at indtage rollen som teoretisk velfunderede dialogpartnere i den jungle af interessegrupper og informationsudbud, som enhver politiker må tage sin beslutning på grundlag af. Det burde selvsagt også være ganske elementært, at også sociologer blander sig i den offentlige debat - om ikke for at fremsætte endegyldige løsningsforslag, så for at sikre en dybere forståelse af væsentlige økonomiske, sociale og kulturelle processer og deres konsekvenser. Som Pierre Bourdieu i indtil flere sammenhænge lakonisk har udtalt sig: „Hvad skulle man ellers bruge de intellektuelle til?“

I det indledende artikelbidrag „Individualisering og Institutionalisering - om individualiseringens betydning i et moderne demokratisk samfund“ af *Ojvind Larsen* argumenteres for, at mennesket, sociologisk betragtet, ikke er en øde ø, men derimod kun kan udfolde sit liv i samfundet ved at udleve det gennem samfundets institutioner. Allerede i 1820erne gjorde Hegel i sin retsfilosofi opmærksom på, at et karakteristika ved moderniteten netop var den tiltagende individualisering, og at der derved opstår et modsætningsforhold mellem den enkelte, som kun søger sit eget, og det almene, der skal formidle mellem de enkelte.

Spørgsmålet er, hvordan individualiseringen kan institutionaliseres uden tab af hverken individuel selvudfoldelse eller fællesskab i form af normsæt og værdier. En række nutidige forskere, bl.a. Anthony Giddens, Thomas Ziehe og Ulrich Beck har siden arbejdet med samme problemstilling, som ikke er blevet mindre kompliceret knapt 200 år senere, men snarere er blevet radikaliseret. Nye politikformer kunne være en løsningsmodel, som også Jürgen Habermas har bragt på banen med sin teori om de kommunikative handlinger i det civile samfund. På trods af sprogets formidlingskraft består det tilbageværende og grundlæggende

problem dog i, at det stadig i sidste ende er staten, der fastsætter de retsnormer, som individet må bøje sig for. Derfor er det nærliggende, som Ojvind Larsen påpeger, også at vende blikket mod denne sendrægtige instans og alle dens institutionelle forgreninger. Enighed er ikke i sig selv et mål i det moderne samfund. Derimod kunne tanken om den begrundede uenighed gennem den enkeltes uendelige selvrefleksion institutionaliseres ved at indrette institutionerne så åbent og demokratisk, at det netop ville være samtalen der skulle erstatte den autoritet, der traditionelt har været bundet til staten. Ovenikøbet, mener Larsen ville der være et globalt perspektiv i en sådan synsvinkel.

Livsstilsbegrebet knytter sig ligeså til individualiseringen, fordi tradition har mistet sin betydning og individet er sat overfor en tvang til valg i det moderne samfund. I *Susanne Kuehns* artikel „Livsstil og energiforbrug - analyseret med bourdieusk optik“, argumenteres for, at det vilkårlige livsstilsbegreb, som oftest har fundet anvendelse som et modepræget formidlingsbegreb -et short-hand concept om forbrug og vaner - kan udfoldes og kvalificeres som analytisk redskab indenfor samfundsforskningen. Med empirisk erfaringsbaggrund i en undersøgelse af energiforbrug hos udvalgte danske familier har forfatteren valgt at inddrage Bourdieu til at formulere et livsstilsbegreb, der rummer muligheden for at tænke individets valg og handlinger ind i en mere kompleks samfundsforståelse.

Med udgangspunkt i et tveægget habitusbegreb, der indeholder både de objektive eksistensvilkår som den individuelle håndtering og forvaltning af samme vilkår, kan man tale om en „praktisk logik“, hvor adfærd, der dybest set virker modsætningsfyldt får sin egen subjektive mening. Habitus relateres desuden til et

autonomt feltbegreb, indenfor hvilket spillet om de værdier, der vil blive de fremherskende foregår (f.eks energisparehensyn), og til det sociale rum, hvor individerne positionerer sig efter differentieringsprincipper med rod i økonomiske og kulturelle kapitaler. Derved lægges op til et teoretisk afsæt, hvor livsstil skal forstås i et dynamisk og foranderligt perspektiv, og hvor Kuehn netop gennem eksempler fra sin egen undersøgelse, som danner baggrund for hendes ph.d. afhandling, kan påvise, at kampen om værdierne i et evt. energikonsumptionsfelt snarere foregår på det symbolske plan end gennem rationelle holdninger til energiforbrug. I artiklens afsluttende dele præsenterer forfatteren desuden de metodiske problemer, der rejser sig i forbindelse med gennemførelsen af undersøgelser af ovenstående karakter.

Carsten Strøby Jensen har på baggrund af undersøgelser i forbindelse med arbejdet med sin doktordisputats analyseret forløbet af en ny institutionel ordens tilblivelse i EU-regi. I artiklen „Mod en europæisk velfærds- og arbejdsmarkedsmodel“ diskuterer han indledningsvist, hvad der menes med begrebet institutionel orden og de vilkår, hvor under denne orden skabes. Herigennem tematiseres begreber som aktør, organisation og institution, og en række teoretiske distinktioner mellem disse begreber præciseres med rod i grene af organisationssociologien, henholdsvis rational choice- og institutionalismeteorierne.

Men er det overhovedet rimeligt at tale om en europæisk arbejdsmarkedsmodel på nuværende tidspunkt? Dette kan kun lade sig gøre, såfremt det faktisk er muligt at identificere særlige karakteristika ved denne model såsom netop aktører, regler og procedurer samt hvorvidt denne model kan producere resultater. Rent empirisk har forfatteren valgt at fremhæve afgørende faser i det social- og arbejds-

markedspolitiske samarbejde, som kan siges at have haft afgørende indflydelse på udviklingen af en ny institutionel orden på europæisk plan. Med konkrete eksempler på hvordan nye procedurer og regler for interaktion udvikles; hvordan arbejdsmarkedets parter i en afgørende fase blev konstitueret som aktører i den europæiske model og siden en konstatering af parternes forsvær for denne rolle kan forfatteren påvise, at der er etableret en ny institutionel orden på det velfærds- og arbejdsmarkedspolitiske område. Samtidig har han dog den dobbelte pointe, som fører læseren tilbage til de indledende og gensidigt supplerende teoretiske udgangspunkter, at der er et element af kontingens i den faktisk etablerede orden. Det er selvsagt op til aktørerne selv at skride til aktion for deres interesser, men disse valg er tillige betinget af det uberegnelige forventningspres, der netop bliver rettet mod aktørerne.

Foråret 1999 kom til at stå i skyggen af endnu en barbarisk og umenneskelig

Balkankrig, hvor Danmark for første gang siden 1864 optrådte som krigforende nation. Derfor kan tidspunktet ikke være bedre valgt til at bringe en kronik af *Carl Ulrik Schierup* med titlen „Kosovokrisen og geopolitikken“, end netop nu hvor Vesten bryster sig over sin egen retfærdighedsgerning. Men spørgsmålet er dog, hvem der har initieret denne krig? I et befriende modindlæg til vestlig stormagtstænkning og ensidig mediestorm diskuterer forfatteren, om det i historiens bagkundskaab og humanismens lys egentlig er Milosevic, som er den ansvarlige for denne tragiske begivenhed.

Afslutningsvis bringes som sædvanlig en række anmeldelser, og fra redaktionens side skal vi lige minde vore belæste læsere om, at vi gerne så endnu flere gå i skriveboksen og berette om ny faglitteratur, også gerne fra sociologiens mere underfundige og underfulde hjørner. -Med ønsket om god læsning!

Susanne Klausen